

УДК 821.111

Г. М. Храброва, Г. О. Козьмик

ДЖЕСТОВА ОПОВІДКА “XII ВЕСЕЛИХ ІСТОРІЙ ВДОВИ ЕДІТ” ЯК МАНІФЕСТАЦІЯ ГРИ З ГЕНДЕРНИМИ ОЧІКУВАННЯМИ

У статті під гендерним кутом зору розглянуто образ головної героїні оповідки джестів “XII веселих історій вдови Едіт”. Увагу зосереджено на виявленні компонентів гри з гендерними ідеалами, яку веде жінка-протагоніст. Зазначено, що ця гра розгортається з метою реалізації шахрайських проєктів та може розцінюватися як основна життєва стратегія жіночого персонажа, представленого в творі вищезазначеного жанру “низової літератури”.

Ключові слова: джест, патріархатне суспільство, гендерні ідеали, фемінність, маскуліність.

Гендерні стосунки в Англії за часів правління Тюдорів (від Генріха VIII до Єлизавети I) базувалися на узвичаєній стабільній ієрархії, за якою всі досягнення людства були пов'язані з діяльністю представників чоловічої статі, а жінку вважали істотою, нижчою за чоловіка, або “малою формою” останнього. Така дуалістична модель відмінності, що вибудовувалася ще в епоху античності (згадаймо, приміром, славнозвісні сентенції Аристотеля на кшталт “Жінка – це безплідний чоловік” [2, с. 86] або “вона є тільки матерією, принцип руху забезпечується іншим, чоловічим началом, кращим, божественним” [цит. за: 1, с. 154]), із покоління в покоління слугувала гарантом тріумфу й незламності патріархатно-символічного ладу. Це означає, що система уявлень про природу й призначення представників протилежних статей та соціокультурні функції фемінності й маскуліності конструювалася виключно чоловіками.

Ієрархічний спосіб мислення безперечно знаходив відображення в літературі. У “високих” романах Т. Лоджа, Дж. Гаскойна, Р. Гріна та формульних романах Г. Робертса, Е. Манді та ін. щастя в особистому житті загалом досягали ті героїні, поведінка яких вкладалася в прокрустове ложе встановлених соціумом гендерних норм. Ці жінки – взірці гендерного ідеалу – були наділені цілим спектром чеснот, серед яких – цнотливість, сором'язливість, шанобливість, слухняність, мовчазність, відданість, готовність безперестанно виконувати роль “тіні”, “фантома” свого повелителя-чоловіка. Жіночі промови становили лише частину загального потоку маскуліного дискурсу. Показовими в цьому плані є слова Розалінди, героїні однойменного роману Т. Лоджа, яка, надавши собі чоловічої подоби, вигукнула: “Які ж ви, жінки, безглузді тварини! То у вас серця тверді як граніт..., то – м'які як віск... Ви відчуваєте велику насолоду, коли до вас залицяються, а потім упиваєтесь своєю сором'язливістю; тільки-но ви стаєте бажанішими, то відразу перетворюєтесь на холодних та неприступних” [10, с. 311].

Навіть якщо жінку зображували музою або божественною істотою, що спостерігаємо в по-

етичних творах Ф. Сідні, Е. Спенсера, Р. Барнфілда, Т. Вілкеса, М. Драйтона та ін., їй усе одно відводили другорядне місце в парадигмі гендерних стосунків. Провідну роль, тобто роль суб'єкта, відігравав чоловік – майстер або автор, який створював її образ. За слухним висловленням Ж.-П. Десева, “серед пасток, які підстерігають жінок у царині літературного дискурсу, є така: оспівані поетом, вони втрачають свою індивідуальність... і стають тільки приводом для надання йому можливості виявити свій талант...” [4].

У “низовій літературі” жінку часто репрезентували в негативних іпостасях, які уособлювали чи то фізичну слабкість, чи то моральне убозтво й гріховність жіночого начала (тупість, балакучість, підступність тощо). Втім, за спостереженням Арлетти Фарж і Наталі Земон Девіс, “комічні жанри перекидали гендерну ієрархію з ніг на голову” [8].

Тож **метою статті** є реконструкція гендерної ситуації в оповідці “XII веселих історій вдови Едіт”.

Перш ніж розпочати дослідження гендерних стосунків у цій джестовій збірці, доцільно дати дефініцію терміна “джест”. Отже, джест – це суто англійська модель літератури Ренесансу, складовими поетики якої є створення комічної ситуації (комічного ефекту) як наслідку свідомих вчинків (дій) індивіда, інтерес до дотепної несподіваної розв'язки та використання вдаваних аргументів та ненормативної лексики (гострого слівця). Характерною рисою зразків джестової літератури є також орієнтація на земне життя з його реально-побутовими маніфестаціями.

На відміну від жанру *exemplum*, для якого обов'язковим елементом художньої структури є дидактичний фінальний пасаж, покликаний формувати морально-етичні норми соціуму, джестові оповідки далекі від будь-якої повчальності. Невипадково вже в назві першої надрукованої англійської збірки “XII веселих історій вдови Едіт” (1525 р.) перед лексемою “jest” (витівка, виверт, викрут) стоїть атрибутив “merry” (веселий, кумедний), маркуючи в такий спосіб і загальну тональність, і пафос, яким просякнутий твір. Для тогочасної Англії така відверта декларація розважальності артефакту

була доволі сміливим проявом творчої ініціативи. Втім, вона започатковувала дивовижну плідну традицію, про що свідчить надзвичайно широкий діапазон ренесансних джестових книг, у заголовках яких фігурує лексема "merry". Серед них – і "Сто веселих історій" (1526 р.), і "Веселі оповідки та дотепні відповіді" (1535 р.), і "Веселі та дотепні виверти Скоггіна" (1560 р.), і "Кумедні оповідання майстра Скелтона, поета-лауреата" (1567 р.) тощо.

Цікаво зазначити, що В. Гезлітт у передмові до славнозвісного видання "Шекспірівські джести" називає ці англійські оповідки збірками фацетій, вочевидь вбачаючи певну подібність з італійськими ренесансними анекдотичними оповіданнями, для яких орієнтація на розважальність була пріоритетною. Втім, варто наголосити, що в англійських джестових творах, зокрема в збірці "XII веселих історій вдови Едіт", домінує не стільки сатиричний пафос, притаманний італійським фацетіям, у яких висміювали дурнів, хабарників, амбітних рицарів, недолугих селян, зрадливих дружин, впертих жінок, а апологетика людської активності, ініціативності та винахідливості, що стане однією з головних рис англійської модифікації такої низової комічної форми, як джест.

За влучним висловлюванням української дослідниці Н. Торкут, «джест – це своєрідний гімн ренесансній свободі вчинку, "хитромудрості", дотепності та ініціативності... В основі ідеології жанру лежить ренесансне відкриття самоцінної людської особистості...» [7, с. 109]. Прагнучи до всього земного й природного, людина Відродження нехтує приписами старої (середньовічної) моралі, про що свідчать образи й персонажі "низової літератури", зокрема джестів. Цікаве спостереження стосовно формування людської особистості в епоху Ренесансу надає Д. Затонський: "Утверджуючи себе як особистість, людина Відродження з довірливою безсоромністю і нерозбірливою у засобах прямолинійністю заперечує всі табу: вона нібито розчищає будівельний майданчик для споруди нової моралі та є на рідкість терплячою до всякого роду провини. Пограбувати жадібного багатія, перехитрити боязкого монаха, заколоти супротивника..., підхопити погану хворобу, провівши ніч із кралею, – не соромно, бо все це природні, правдиві прояви суверенної особи, в якій вирує енергія. І вона спішить поділитися своїми секретами з першим стрічним, соковито й з охотою розповідаючи про власні походеньки" [5, с. 48].

Активністю й ініціативністю в джестах наділені не тільки чоловіки, а й представниці жіночої статі. Так, приміром, в оповідці "XII веселих історій вдови Едіт" суб'єктом комізму є жінка, на чому наголошено вже в назві твору. Саме жіночий персонаж (на ім'я Едіт) грає роль постійного формального компонента, який поєднує в одне ціле всі дванадцять джестів.

Кожному джестові, що представлений у віршованій формі, передують короткий виклад змісту або назва-фабула, націлена на те, щоб зацікавити потенційного читача. Її структура є дуже важливою для розуміння інтенцій автора збірки. Для всіх заголовків-анотацій до джестів характерна загальна складова – постійне кліше: "Про те, як вдова Едіт (вона) ошукала (обдурила)...". Завдяки цьому кліше письменник акцентує на статі головного персонажа (жінка), його статусі (вдова) та позиції в системі суб'єктно-об'єктних відносин. Дієслово "to deceive" (обманювати, ошукувати, обдурювати, вводити в оману) вказує на те, що саме Едіт є агентом дії. Крім того, кожен заголовок будується на зіткненні двох антиномій – жіночого начала, що уособлюється жінкою Едіт, та начала чоловічого, репрезентованого в образах представників різних соціальних верств (прошарків). Тож серед них є як простолюдини (цирульник (II), корчмарі та їх підлеглі (III, XII), прочани (V), писар (V, VI), продавець краму (VI), йомени (XI), слуги знатних осіб – Томаса Невілла (VII), єпископа Рочестерського (VIII), Томаса Мора (X)), так і особи знатного походження (сер Томас Деніс (I), доктор богослов'я (поважний священнослужитель IV), граф Арудельський (IX)).

У передмові розповідається про родину, з якої походить Едіт, причому велику увагу приділено її батькові – згадується його ім'я, описується зовнішній вигляд, окреслюються основні життєві віхи, зокрема той факт, що він мав трьох дружин і помер від сухот. Автор зазначає, що Джон Гокін, йомен з Ексетеру, був вихідцем з достойної родини, чоловіком мудрим і розсудливим. Але протягом життя він незрідка заглядав у чарку, що позначилося і на його зовнішності, і, ймовірно, на матеріальних статках. Він представлений як людина, що мала жалюгідну тілесну будову (a Man but of a meane stature), червоне від вина обличчя (And red in the face when he dranke wine), чорне волосся (Blacke was his Haire), крюкуватий ніс (hooked his nose), а також постійний кашель, що супроводжувався кровотечею та, з рештою, призвів до смерті:

And now and then, had the cough and the pose.
A sycknesse rayned vpon him aye,
Which troubled him sore night and daye:
Beside the cough, a bloody flyr,
And euer among a deadly yer,
Which brought him to his finall day [15, с. 33].

Попри те, що Джон Гокін зображений без будь-якого піетету, конкретизація біографії батька головної героїні сприймалася ренесансною читацькою аудиторією як цілком природне явище. Згідно з тогочасними гендерними стереотипами, жінку уявляли насамперед як доньку чи дружину певного чоловіка, її права на будь-яке волевиявлення були обмежені. Обираючи представницю жіночої статі протагоністом збірки веселих оповідок, автор тим не менше віддавав данину тогочасним традиціям і не наважувався порушувати читацькі очікуван-

ня шляхом розхитування патріархатної системи норм та ідеалів.

Про матір Едіт у передмові надається дуже мало інформації. Відомо тільки, що вона є третьою дружиною Джона Гокіна й після смерті голови родини змушена взяти на себе відповідальність за піклування про доньку. Автор не згадує імені цієї жінки, але переказує та навіть цитує її повчальні промови, спрямовані на те, щоб застерегти Едіт від численних небезпек, які загрожують незаможній дівчині на життєвому шляху.

Згідно з вищезазначеним, особистість Едіт, зокрема її гендерна ідентичність, конструюються під впливом не батьківських дидактичних настанов, що посідають значне місце в житті героїв як “високих романів”, так і формульної літератури англійського Ренесансу, а саме материнського виховання. Юна Едіт виявляється вправною ученицею матері й швидко засвоює головний урок: реальний шанс покращити матеріальні статки жінка може завдяки засвоєнню “техніки” як вербального, так і невербального спілкування з чоловіками. Тож наступні дванадцять оповідок постають як своєрідна ілюстрація засадничої тези, проголошеної матір’ю Едіт у передмові: життя є коротким, тож краще не гаяти часу, насолоджуватися й використовувати для цього першу ліпшу можливість.

Прикметно, що суголосний ренесансним умонастроєм заклик до своєчасного збору плодів скороминучої молодості звучить у творях багатьох гуманістів доби Відродження. Згадаймо хоча б рядки з першої книги од П. Ронсара:

Поки ще почуття тендітне,
Поки ще юність буйно квітне,
Віддай належну їй ясу:
Рви квіти молодості, любя,
Бо старість, як троянду, грубо
Твою понівечить красу [6, с. 65].

Структурну основу композиційної організації кожної з оповідок становить гендерна гра, вибудована на обдуренні жінкою Едіт одного або декількох чоловіків (тільки в п’ятому джесті героїня обдурює і чоловіка, і його дружину). На висвітлення етапів її шахрайських ігор спрямована внутрішня організація сюжету твору “XII веселих історій вдови Едіт”.

Експозиція містить географічну конкретизацію, тобто місце розташування Едіт та інформацію про тих, хто опинився на її шляху й став жертвою її витівок (імена, соціальний статус). Щоб надати історіям більшої правдоподібності, автор джестів незрідка вживає антропоніми, топоніми та назви закладів (церкви, таверни), що є добре відомими тогочасним лондонцям. У десятий історії навіть згадується ім’я славнозвісного сера Томаса Мора – лорда-канцлера за часів правління Генріха VIII. Щоправда, вдова Едіт ошукує не самого філософа-гуманіста, а трьох його молодих слуг, кожен з яких сподівався одружитися з нею, але спіймав облизня.

Зав’язка демонструє вигадану Едіт ситуацію, яка сприятиме скоєнню нею шахрайського вчинку. У першому та дев’ятому джестах, приміром, вона запевнила чоловіків-жертв, що має доньку, яка, начебто, є багатю спадкоємицею значної частини землі та нерухомого майна.

У четвертій оповідці йдеться про те, як Едіт ошукала представника кліру – поважного священника з лондонського Собору св. Томаса Ейкерса, виманивши в нього 5 ноблів. У п’ятому джесті, з метою привернути на себе увагу подружжя, “вона прикинулася, що потопає”. Зав’язкою шостого джесту є розмова з драпірувальником, під час якої Едіт пояснила, що “була позбавлена своїх речей”. Цим поясненням вона намагалася викликати співчуття з боку драпірувальника, який, згідно з її планом, мав пошити їй вбрання. Зав’язка сьомого джесту – це обіцянка Едіт слугі Томаса Невілла та звернення до нього з проханням поїхати до маєтку, який начебто їй належав, і впевнитися, що вона є власницею різних скарбів та предметів розкоші. У восьмому джесті Едіт пообіцяла слугі єпископа з Рочестеру “золоті гори” за умови, якщо той одружиться з нею. Десятий джест починається з того, що вдова хвастається своїм величезним господарством, неабияким рівнем виробничості своєї пивоварні та чималою кількістю слуг. Ця розповідь, звичайно, не могла залишити байдужими її слухачів-чоловіків, які мріяли керувати майном удовиці. В одинадцятому джесті вона вирішила натиснути на жалість трьох йоменів: вона представилася перед ними як бідолашна самотня вдова, а потім пообіцяла винагородити їх золотом найвищої проби, якщо вони їй допоможуть.

Як бачимо, інтрига, на якій вибудовується сюжет низки джестів, відображає соціокультурну реальність тогочася: епоха правління Генріха 8 характеризується помітним зубожінням значної частини славетних англійських родів.

Наступним етапом розвитку сюжету того чи іншого джесту оповідки “XII веселих історій вдови Едіт” є, в більшості випадків, виконання персонажами прохання головної героїні (наприклад, здійснення подорожі до вигаданого нею маєтку). Вони з легкістю погоджуються на пропозиції Едіт, яка здебільшого полює на гроші, але не гребує й речами: приміром, шостий джест розповідає про те, як їй вдалося виманити в мануфактурника нове вбрання та ще й відправити його за кубками до нотаріуса, якого вона ошукала напередодні.

На особливу увагу заслуговує дев’ята оповідка, жертвою в якій стала особа аристократичного походження – граф Арундельський. Дізнавшись про перспективи, які перед ним “відкривала” Едіт, пов’язані з її малолітньою донькою – власницею великого наділу землі, він одразу погодився стати опікуном, а згодом і законним чоловіком дівчини. Після цього граф віддав її матері значну суму грошей та відрядив цілий

почет власних слуг, щоб привезти до свого збіднілого маєтку “багату спадкоємицю”.

Як бачимо, пройдисвітка Едіт добре розуміється не лише на психології пересічних людей, вадами яких вона вміло маніпулює, а й на мріях і сподіваннях аристократів.

Кульмінація в джесті – це сцена викриття шахрайства Едіт, а розв’язкою сюжету є втеча з місця злочину або вигнання цієї авантюристки, що часто супроводжується образами на її адресу.

З тексту дізнаємося, що Едіт уже не молода, оскільки вона каже, що має знайти чоловіка для своєї доньки. Тим самим вона натякає на те, що вкрай важливо для жінки середніх літ реалізувати себе як мати.

Насправді, Едіт не була матір’ю, адже її донька померла після народження. Вона маніпулювала статусом материнства, щоб надати своїм історіям більшої правдоподібності. Жінка-матір, яка піклується про свою дитину, завжди викликає симпатію, адже материнство є основним призначенням жінки.

Едіт є антиподом образу жінки, оспіваної патріархатним каноном. По-перше, вона повністю відмовляється від основної в ті часи жіночої прерогативи – бути берегинєю домашнього вогнища. Героїня тільки грається із захопливими розповідями про дім і домогосподарство для того, щоб заслужити довіру чоловіків, у свідомості яких жіноче начало ототожнюється з домашньою системою. З цією метою вона називає себе власницею маєтку, нібито наголошуючи на виконанні нею ролі господині дому, та удаючи із себе жінку, яка чемно слідує покликанню представниці “слабкої статі” в патріархатному континуумі.

Крім того, Едіт виявляється руйнівницею всього, що пов’язане з поняттям “дім”. Так, приміром, у другому джесті вона пропонує власнику таверни знести дах своєї хати, щоб покрити її свинцеваними пластинами. Тож, як влучно висловилася дослідниця Л. Вудбрідж, ця джестова героїня є повною протилежністю жінки, яка добре знається на хатніх справах (*antidomestic*), Едіт – це антихазяйка [16, с. 178–204].

До речі, зректися виконання однієї з основних жіночих ролей їй радила ще мати, про що йдеться в преамбулі до збірки “XII веселих історій вдови Едіт”. Згідно з тогочасними уявленнями, поведінка матері вважалась антиприродним явищем, аномалією. Тож Едіт та її мати формують у площині твору так званий жіночий універсум, який робить виклик чоловічій патріархатній традиції.

Насамкінець, Едіт не була й удовицею. Вона вийшла заміж за деякого Томаса Елліса, але невдовзі покинула свого чоловіка й завагітніла від іншого. Ця джестова героїня тільки вдавала з себе вдову, причому так правдоподібно, що за нею навіть закріпилося прізвисько “the widow Edith”. Вона не випадково маніпулювала цим статусом, адже, по-перше, положення

вдови надавало їй певні громадські та юридичні права, що дозволяло брати на себе будь-яку відповідальність [3]. По-друге, перед дружинами померлих чоловіків відкривалися деякі простори свободи. Свобода вибору, приміром, забезпечувала альтернативу: чи то знову вийти заміж, чи то залишитися вдовою до кінця життя. Вдови користувалися певною мірою і фінансовою свободою, що надавало їм більше можливостей, ніж заміжнім жінкам, розпоряджатися власним майном [12, с. 117]. Померлі чоловіки залишали дружинам 1/3 частину своєї власності, якщо в нього були нащадки. У випадку відсутності інших спадкоємців удовиця успадковувала все майно, що належало чоловікові [13, с. 17]. Жінка могла також стати власницею всіх статків чоловіка, якщо вона успішно задовольняла всі його потреби, зокрема сексуальні. Відомою вдовицею, фінансові статки якої покращувалися після смерті її чоловіків, була, наприклад, Бесс із Хардвіка (графиня Шрусбері), ініціаторка будівництва таких шедеврів елізаветинської архітектури, як особняки Чатсворт (“Палац на пагорбах”) і Хардвік-Холл (“Скляний палац”). Так, англійський письменник Горас Волпол (4-й граф Оксфордський) в одному з листів до Джорджа Монтегю згадує про її високу в сексуальній сфері майстерність, яка неодноразово сприяла збагаченню графині:

Four times the nuptial bed she warm’d,
And every time so well perform’d,
That when death spoil’d each husband’s billing,
He left the widow every shilling [14, с. 87].

Дослідниця Е. Л. Еріксон порівнює незалежну в економічному та сексуальному плані жінку з “вільним (loose) електроном, який у суспільстві спарованих атомів розкриває весь свій потенціал і, разом з тим, ховає в собі небезпеку” [9, с. 153].

Нарешті, в уяві чоловіків удовиця здобувала свободу і в сексуальному плані. Тож не дивно, що в популярній культурі вона незрідка характеризувалась як нестямно сексуальна, розважлива та нестримна (невгамовна) [11, с. 68]. З іншого боку, згідно з християнськими уявленнями, вдова поставала об’єктом жалю, слабкою та нещасною істотою, що потребує милосердя й захисту [11, с. 68].

Таким чином, маніпулювання гендерними очікуванням з метою ошуканства є для Едіт основною життєвою прерогативою. Стратегії шахрайства, до яких вона вдається, вибудовуються з урахуванням двох вкрай важливих моментів. Перший з них – вдале використання матримоніального статусу. Блискуче граючі роль удови (тож не дивно, що навіть у назві збірки автор вказує, що його героїня є вдовою), Едіт в очах суспільства постає поважною особою й водночас має певну свободу поведінки (чимало чоловіків спокушаються перспективою вдалого одруження). Другий момент стосується розголосу про її удаване багатство. Сподіваючись покращити свої статки шляхом шлюбу з

багатою вдовою, чимало горе-женихів потрапляють у халепу.

Головна героїня оповідки “XII веселих історій вдови Едіт” випромінює наскрізне життєствердження, невичерпну енергійність, гострий розум і величезне прагнення до ініціативності. Втім, одним із магістральних завдань автора джестів – захисника патріархатної ідеології – є спрямувати ці позитивні якості, які завжди приписувалися чоловікам, не на добрі справи, а на скоєння шахрайських витівок. Тож, з іншого боку, героїнею керують ненаситна спрага наживи, постійне бажання затягнути в павутину брехні, удавання й крутіства, а також схильність до підступності, перелюбства та інших аморальних вчинків заради здійснення своєї мети.

Висновки. На основі вищевикладеного зазначимо, що джести, ймовірно, створювали для приниження представниць жіночої статі та укріплення атмосфери фаллологоцентризму. Автори джестових оповідок, як і творів інших жанрових утворень масової літератури, перманентно наголошували на тому, що завойовувати пальму першості в усіх сферах життя в патріархатному суспільстві дозволено тільки чоловікам. Жінці ж відводили або другорядну позицію в ієрархічній картині світу, відображеній у текстовому просторі, або роль мішені для чоловічої агресії. Роль ефективної та безжалісної зброї в процесі цієї мізогіністської атаки на жінок відіграють комічні ситуації, в яких героїнею доводиться розкривати найгірші грані своєї особистості. Тож об'єктом висміювання завжди поставала та жінка, яка не відповідає нормам патріархатної моралі.

Список використаної літератури

1. Айвазова С. К истории феминизма / С. Айвазова // *Общественные науки и современность*. – Москва : Наука, 1992. – № 6. – С. 153–168.
2. Аристотель. О возникновении животных / Аристотель ; [пер. с греч. В. П. Карпова]. – Москва ; Ленинград : Изд-во АН СССР, 1940. – 250 с.
3. Борен Ф. Интермедия если судить по изображениям / Ф. Борен // *История женщин на Западе : в 5 т. / [под ред. Н. Земон Дэвис, А. Фарж] ; [пер. с англ. ; науч. ред. перевода Н. Л. Пушкирева]. – Санкт-Петербург : Алетейя, 2008. – Т. 3: Парадоксы эпохи Возрождения и Просвещения. – 560 с. – (Гендерные исследования)*.
4. Десев Ж.-П. Неоднозначность литературного дискурса / Ж.-П. Десев // *История женщин на Западе : в 5 т. / [под ред. Н. Земон Дэвис, А. Фарж] ; [пер. с англ. ; науч. ред. перевода Н. Л. Пушкирева]. – Санкт-Петербург : Алетейя, 2008. – Т. 3: Парадоксы эпохи Возрождения и Просвещения. – 560 с. – (Гендерные исследования)*.
5. Затонский Д. В. Искусство романа и XX век / Д. В. Затонский. – Москва : Худ. литература, 1983. – 535 с.
6. Ронсар де П. Лирика / П. де Ронсар ; [пер. с франц. Ф. Склера]. – Київ : Дніпро, 1977. – 159 с.
7. Торкут Н. М. Проблемы генезиса и структурирования жанровой системы английской прозы позднего Ренессансу (малые эпические формы та “литература факта”) / Н. М. Торкут. – Запоріжжя, 2000. – 406 с.
8. Фарж А. Что представляют собой женщины в том или ином отношении? / А. Фарж, Н. Земон Дэвис // *История женщин на Западе : в 5 т. / [под ред. Н. Земон Дэвис, А. Фарж] ; [пер. с англ. ; науч. ред. перевода Н. Л. Пушкирева]. – Санкт-Петербург : Алетейя, 2008. – Т. 3: Парадоксы эпохи Возрождения и Просвещения. – 560 с. – (Гендерные исследования)*.
9. Erickson A. L. Women and property: in Early Modern England / A. L. Erickson. – New York : Routledge, 2002. – 320 p.
10. Lodge T. Rosalind / T. Lodge // *Elizabethan Prose Fiction / [ed. by M. Lawlis]. – New York : The Odyssey Press, Inc., 1967. – P. 278–394.*
11. Mendelson S. H. Women in Early Modern England, 1550–1720 / S. H. Mendelson, P. M. Crawford. – New York : Clarendon Press, 1998. – 480 p.
12. Perfetti L. R. Women and Laughter in Medieval Comic Literature / L. R. Perfetti. – Ann Arbor : University of Michigan Press, 2003. – 286 p.
13. Secara M. A Compendium of Common Knowledge 1558–1603 / M. Secara. – Verlag : Popinjay Press, 2008. – 208 p.
14. The letters of Horace Walpole, Earl of Orford: including numerous letters now first published from the original manuscripts. – London : R. Bentley, Bangor House, 1840. – Vol. 4. – 497 p.
15. XII merry jests of the Wydow Edyth [Electronic resource] // *Shakespeare Jest-books: Merie tales of the mad men of Gotham. XII merry jests of the Wydow Edyth. Pasquils jests with Mother Bunches merriments. The pleasant conceits of Old Hobson. Certayne conceyts and jeasts. Taylors wit and mirth. Conceits, clinches, flashes and whimsies / [ed. by W. C. Hazlitt]. – London : B. Franklin, 1864. – P. 27–108. – Mode of access: <http://books.google.com.ua/books?id=lucyAQAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>.*
16. Woodbridge L. Hygiene, Civility, and Homeless / L. Woodbridge // *Vagrancy, Homelessness, and English Renaissance Literature. – Urbana ; Chicago : University of Illinois Press, 2001. – P. 178–204.*

Стаття надійшла до редакції 10.11.2016.

Храброва А. Н., Козьмик А. А. Джестовый сборник “XII веселых историй вдовы Эдит” как манифестация игры с гендерными ожиданиями

В статье под гендерным углом зрения рассматривается образ главной героини джестового сборника “XII веселых историй вдовы Эдит”. Внимание сосредоточено на выявлении компонентов игры с гендерными идеалами, которую ведет женщина-протагонист. Указано, что эта игра разворачивается с целью реализации мошеннических проектов и может расцениваться как основная жизненная стратегия женского персонажа, представленного в произведении вышеуказанного жанра “низовой литературы”.

Ключевые слова: джест, патриархатное общество, гендерные идеалы, феминность, маскулинность.

Khrabrova N., Koz'myk H. The Jest-Book “XII Mery Jests of the Wydow Edyth” as Manifestation of the Game with Gender Expectations

The jest-book “XII mery jests of the Wydow Edyth” is studied from the gender point of view. The authors of the article reveal the main components of the game with gender ideals which have been created by the main heroine named Edith.

This game underlies the compositional paradigm of each jest in this book. In the exposition setting (geographical locations of Edith) and characters (the potential victims of Edith's sophisticated fraud) are established.

Rising action occurs when Edith starts making up exciting stories. These stories show her as an epitome of a gender ideal as she constantly masquerades as an excellent preserver of the hearth, as a rich widow and a careful mother passing her bastard daughter off as an heiress. Edith deceives others into thinking what she wishes them to (she asks them to come to her make-believe house, for example).

She is wit, resourceful and very good at manipulating men's dreams and their expectations. She permanently gets the better even of those in authority (par excellence of men) and they are easily taken in by her tricks. As is seen from the plot these jests reflect sociocultural reality of the epoch of Henry VIII when a great number of noble families were impoverished.

Each jest reaches its climax when Edith's fraud is exposed. Then falling action and denouement follow this decisive and turning point in a storyline when Edith runs away from the place where her fraud has occurred or the others insult her and hound her out.

The jest-book “XII mery jests of the Wydow Edyth” as well as other jests were written for the ideological purpose to humiliate women. During this misogynist attack humour played the part of a basic weapon as the male audience laughed at any woman who does not fit into the ideals of patriarchal canon. Jest heroines were represented as gossiping, shrewish, dishonest, lustful, morally weak to avoid any temptation, and those who resort to trickery.

Key words: jest, patriarchal society, gender ideals, femininity, masculinity.